

POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania M. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Tarnowie
o przeliczenie kapitału początkowego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 12 maja 2026 r.,
na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 17 czerwca 2025 r.,
sygn. akt III AUa 1074/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. oddala wniosek skarżącej o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego pełnomocnika ustanowionego z urzędu.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z 17 czerwca 2025 r. oddalił apelację M. K. od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie z 27 czerwca 2023 r. oddalającego odwołania wnioskodawczyni od dwóch decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Tarnowie z dnia 18 maja 2022 r. i z dnia 9 grudnia 2022 r. ustalających przysługujący jej kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. w tej samej kwocie 21.529,09 zł. Do ustalenia wartości kapitału organ rentowy nie uwzględnił okresu od 1 lipca 1991 r. do 30 kwietnia 1992 r., ponieważ nie został wystarczająco

udowodniony oraz okresów od 2 czerwca 1993 r. do 2 czerwca 1993 r. i od 4 czerwca 1994 r. do 31 grudnia 1998 r., ponieważ okresy, za które nie wypłacono zasiłku dla bezrobotnych, nie zostały wyszczególnione w ustawie emerytalnej jako okresy składkowe albo nieskładkowe.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej wnioskodawczyni zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego w całości. W podstawach skargi podniosła zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego, a to: art. 174 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, iż do kapitału początkowego odwołującej się nie należy zaliczyć pracy w okresie od 1 lipca 1991 r. do 30 kwietnia 1992 r. w Salonie Sprzedaży „S.” w B., jak również, że nie należy brać pod uwagę tego, że od 2 maja 1992 r. do 31 grudnia 1992 r. w przedsiębiorstwie „D” R. K. w B. uzyskiwała wynagrodzenie w łącznej kwocie 9.600.000 zł (przed denominacją) pomimo tego, że fakty te zostały udowodnione za pośrednictwem dowodów niebudzących wątpliwości, jak dokumenty w postaci zaświadczeń, czy zeznania świadków. W podstawie naruszenia przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, skarżąca powołała zarzut naruszenia: art. 316 § 1 k.p.c. przez wydanie orzeczenia bez uwzględnienia całości materiału dowodowego, który został zgromadzony w toku postępowania sądowego, a także wszystkich okoliczności towarzyszących sprawie, które to miały istotny wpływ na jej wynik, a których to Sąd pomimo ciążącego na nim obowiązku nie wziął pod uwagę takich jak: zaświadczenie z dnia 17 lipca 2003 r. i z dnia 24 czerwca 2020 r.

Z powołaniem się na powyższe zarzuty odwołująca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu według norm prawem przepisanych, albowiem nie zostały one uiszczone ani w całości, ani w części, a także o nieobciążanie odwołującej się kosztami postępowania kasacyjnego ze względu na trudną sytuację materialną i zdrowotną.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wnioskodawczyni podniosła, że w jej ocenie wniesiony środek zaskarżenia jest oczywiście uzasadniony. W motywach wniosku skarżąca podniosła, że mając na uwadze całość zebranego i przeprowadzonego w sprawie materiału dowodowego,

orzeczenie Sądu drugiej instancji jawi się jako rażąco niesprawiedliwe i krzywdzące dla odwołującej. Co więcej, opiera się ono jedynie na części materiału dowodowego, które Sąd Apelacyjny powieliła w treści swojego orzeczenia i podaje jako jego podstawę. Zupełnie w tym zakresie pomijając dokumentację przedłożoną przez odwołującą jak chociażby dokumenty zatytułowane „informacje o dochodach”, które to stanowią dowód na to, że jej stanowisko jest jak najbardziej zasadne i prawidłowe. Poza tym Sąd drugiej instancji w swoim uzasadnieniu wskazuje, iż dokument deklaracja PIT - 11 nie może z całą pewnością być dowodem na to, jakiej wysokości wynagrodzenie uzyskiwała dana osoba, podczas gdy przepisy prawne oraz pogląd przyjęty w orzecznictwie i doktrynie wprost nakazuje przyjąć, że w sprawach, z jakimi mamy do czynienia, można udowadniać swoje racje za pośrednictwem wszelkich dowodów dopuszczonych przez przepisy prawne, a z całą pewnością wskazany dowód nie został przez nie wykluczony. Wobec powyższego mając na uwadze fakt, iż orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Krakowie jest krzywdzące i rażąco niesprawiedliwe wobec odwołującej się niezbędna jest weryfikacja jego treści przez Sąd Najwyższy i tym samym uznanie niniejszej skargi kasacyjnej za uzasadnioną i konieczną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego

wyvodu prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, konstrukcyjne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, rozumianego jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (postanowienia Sądu Najwyższego z: 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002, Nr 20, poz. 494; 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003, Nr 18, poz. 437; 7 lutego 2024 r., II USK 490/22, LEX nr 3668542) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (postanowienia Sądu Najwyższego z: 27 lutego 2025 r., I USK 347/24, Legalis nr 3200965; 9 kwietnia 2025 r., I PSK 3/24, Legalis nr 3237478; 15 kwietnia 2025 r., III USK 317/24, Legalis nr 3217099; 5 sierpnia 2025 r., I USK 99/25, LEX nr 3910075).

Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyvodu prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima*

facie, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, to jest podlegającą uwzględnieniu (postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777; 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695; 7 lutego 2024 r., II USK 490/22, LEX nr 3668542). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna, już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (postanowienia Sądu Najwyższego z: 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638; 14 listopada 2023 r., I PSK 13/23, LEX nr 3624388).

Skarżąca nie spełniła opisanych oczekiwań co do wymagań konstrukcyjnych skargi kasacyjnej. Przede wszystkim nie wskazała, jakie przepisy zostały w sposób oczywisty naruszone przez Sąd drugiej instancji, a jak wywiedziono wyżej, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdy w sprawie doszło do kwalifikowanego, oczywistego naruszenia przepisu prawa - jasnego i jednoznacznego, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości. Stawiając zaś tezę o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, ubezpieczona podniosła, że skarga kasacyjna zasługuje na przyjęcie do rozpoznania, gdyż zaskarżone nią orzeczenie Sądu drugiej instancji jako „rażąco niesprawiedliwe i krzywdzące dla odwołującej”. Wywód prawny wskazujący, w czym przejawia się "oczywistość" skargi w przedstawionym wyżej rozumieniu, nie można łączyć z subiektywnym odczuciem strony, że zaskarżone orzeczenie jest oczywiście niezasadne lub niesprawiedliwe (postanowienia Sądu Najwyższego z: 5 września 2008 r., I CZ 64/08; z 19 grudnia 2001 r., IV CZ 200/01, LEX nr 52714; z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 i 12 maja 2025 r., I CSK 253/24, LEX nr 3864736). Skarżąca ograniczyła swoje wywody tylko do twierdzeń, że Sąd orzekający oparł się tylko na części materiału dowodowego. Tymczasem oczywista zasadność skargi musi być wykazana. Sama argumentacja towarzysząca podstawom skargi nie jest wystarczająca. W wyroku z dnia 8 marca 2023 r. (I USKP 25/22, LEX nr 3552738) Sąd Najwyższy podkreślił, że po odwołaniu od decyzji organu rentowego sprawa z zakresu ubezpieczeń społecznych staje się sprawą cywilną (art. 1 i 2 k.p.c.), rozpoznawaną w dwuinstancyjnym postępowaniu przed

sądem powszechnym, co oznacza, że na etapie postępowania kasacyjnego kontroluje się wyrok objęty skargą w odniesieniu do podstaw kasacyjnych z art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. W aspekcie proceduralnym znaczenie mają więc naruszenia procedury cywilnej, a miarą wadliwości jest dopiero takie naruszenie przepisów postępowania cywilnego, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. O wyniku sprawy decyduje prawo materialne, gdyż to ono określa zobowiązanie (uprawnienie i odpowiadający mu obowiązek), a w zakresie procesowym, jakie postępowanie dowodowe jest potrzebne do rozstrzygnięcia sporu. Do uprawnień Sądu Najwyższego rozpoznającego skargę kasacyjną odniósł się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 stycznia 2023 r., (I USKP 12/22, OSNP 2023/11/123), podkreślając, że nie ma on uprawnień do dokonywania ustaleń faktycznych, gdyż w myśl art. 398¹³ § 2 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Skarżąca nie sprecyzowała jednak w obrazie, jakich przepisów upatruje przywołanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie przedstawiła zatem głębszego uzasadnienia i analizy prowadzącej do wyводу prawnego uzasadniającego tezę o kwalifikowanym naruszeniu przez Sąd Apelacyjny przepisów prawa. Za taką analizę nie można uznać powołania się przez skarżącą na rozwinięcie opisu okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej znajdujących się w uzasadnieniu skargi kasacyjnej. Argumentów za istnieniem powołanej okoliczności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania należałoby zatem poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych skargi, to jest w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu. Nie jest to jednak rolą Sądu Najwyższego na etapie badania kryteriów przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione,

oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyslać (postanowienia Sądu Najwyższego z: 5 czerwca 2013 r., III SK 55/12, LEX nr 1482419; 24 września 2015 r., II PK 27/15, LEX nr 2019527; 20 października 2016 r., I PK 59/16, LEX nr 2160130; 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, LEX nr 2009500; 26 lutego 2016 r., V CSK 518/15, LEX nr 2015640; 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935; 23 sierpnia 2022 r., II USK 644/21, LEX nr 3482975; 5 sierpnia 2025 r., I USK 99/25, LEX nr 3910075). W szczególności rolą Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym nie jest wyręczenie strony reprezentowanej w procesie przez profesjonalnego pełnomocnika we wskazaniu (doprecyzowywaniu) treści postulowanych zagadnień prawnych (postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935; 28 listopada 2023 r., III USK 392/22, LEX nr 3635136). Wniesienie skargi kasacyjnej wobec jej charakteru jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, przysługującego poza tokiem instancji odwoławczej, poddane zostało wysokim wymaganiom prawnym, tak formalnym, jak i merytorycznym, w szczególności ze względu na publiczny cel, jakiemu służy. Przekłada się to na obowiązujący z mocy art. 87¹ § 1 k.p.c. przymus adwokacko-radcowski. W postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje bowiem zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych, ograniczając zdolność postulacyjną stron. Przymus ten ma charakter bezwzględny, co oznacza, że strony muszą być w tym postępowaniu reprezentowane przez adwokata lub radcę prawnego (postanowienia Sądu Najwyższego z: 4 kwietnia 2012 r., I CO 10/12, LEX nr 1170207; 5 września 2023 r., II UZ 54/23, LEX nr 3602040).

Kierując się powyższymi przesłankami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżąca nie zdołała wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania wniesionej skargi

kasacyjnej, wobec czego z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji postanowienia.

Wniosek o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego pełnomocnika z ustanowionego dla wnioskodawczyni z urzędu Sąd Najwyższy oddalił. Skarga kasacyjna ubezpieczonej (karta 156 akt sprawy) została wniesiona przez adwokata K. K. ustanowioną pełnomocnikiem z urzędu w sprawie na podstawie postanowienia Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 23 września 2022 r. (karta 24 akt sprawy) i wyznaczonego przez Okręgową Radę Adwokacką w dniu 14 października 2022 r. (karta 32 akt sprawy), a zatem stosownie do art. 118 § 1 i 2 w związku z art. 91 k.p.c. w ówczesnym brzmieniu (sprzed zmiany tych regulacji z dniem 1 lipca 2023 r., dokonanej ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. 2023, poz. 614), pełnomocnik ten nie był upoważniony do zastępowania ubezpieczonej w postępowaniu kasacyjnym (uchwała Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2008 r. III CZP 142/07; postanowienia Sądu Najwyższego z: 25 października 2023 r., III CZ 238/23; 27 czerwca 2024 r., III CZ 99/24; 25 września 2025 r., I CSK 2820/24; zarządzenie Sądu Najwyższego z 20 listopada 2024 r. I UZ 27/24). Wobec wezwania Sądu Apelacyjnego z dnia 23 września 2025 r. do przedłożenia pełnomocnictwa procesowego dla adwokata K. K. do działania przed Sądem Najwyższym (karta 162 akt sprawy), pełnomocnik przedłożyła pełnomocnictwo upoważniające ją do działania w imieniu ubezpieczonej przed wszystkim sądami powszechnymi we wszystkich instancjach w tym przed Sądem Najwyższym oraz do złożenia w przedmiotowej sprawie skargi kasacyjnej (karta 166 akt sprawy). Wobec powyższego brak było podstaw do uwzględnienia przedmiotowego wniosku, o czym orzeczono jak w punkcie drugim sentencji.

(J.K.)

[a.ł]

